

ภาวะน้ำหนักเกินและโรคอ้วน กับการลาป่วยของพนักงานโรงงาน ผลิตชิ้นส่วนรถยนต์แห่งหนึ่ง

เปรมยศ เปี่ยมนิธิกุล¹, อดุลย์ บัณจุกุล¹, สุธีร์ รัตนเมงคกุล²,

¹ กลุ่มศูนย์การแพทย์เฉพาะทางด้านอาชีวเวชศาสตร์และเวชศาสตร์สิ่งแวดล้อม โรงพยาบาลพระรัตนราชธานี

กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข

² ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความแตกต่างของการลาป่วยในกลุ่มพนักงานที่มีภาวะน้ำหนักเกินและโรคอ้วน กับกลุ่มพนักงานที่มีภาวะน้ำหนักตัวปกติ รวมถึงศึกษาอุบัติการณ์ของการลาป่วยและจำนวนวันในการลาป่วยของพนักงาน โรงงานผลิตชิ้นส่วนรถยนต์แห่งหนึ่งในนิคมอุตสาหกรรมลาดกระบัง กรุงเทพฯ จำนวน 556 คน ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2555 ถึงวันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2555 โดยใช้แบบสอบถามและแบบฟอร์มบันทึกข้อมูลการลาป่วย วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย การทดสอบ Chi-Square และการทดสอบ ANOVA ผลการศึกษาพบว่า ในระยะเวลา 6 เดือน มีอุบัติการณ์ของการลาป่วยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดร้อยละ 28.6 โดยกลุ่มพนักงานที่มีน้ำหนักตัวอยู่ในเกณฑ์ปกติมีอุบัติการณ์ของการลาป่วยร้อยละ 22.8 ส่วนกลุ่มพนักงานที่มีภาวะน้ำหนักเกินและโรคอ้วนมีอุบัติการณ์ของการลาป่วยร้อยละ 32.1 และ 38.3 ตามลำดับ เมื่อทำการทดสอบทางสถิติพบว่า อุบัติการณ์ของการลาป่วยในแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p -value < 0.01) นอกจากนี้ยังพบแนวโน้มความสัมพันธ์ระหว่างอุบัติการณ์กับดัชนีมวลกาย ($p < 0.01$) เมื่อคำนวณหาจำนวนวันในการลาป่วยโดยเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ในระยะเวลา 6 เดือน พบว่า มีจำนวนวันเฉลี่ยในการลาป่วย 1.09 วัน โดยกลุ่มพนักงานที่มีน้ำหนักตัวอยู่ในเกณฑ์ปกติมีจำนวนวันเฉลี่ยในการลาป่วย 0.85 วัน ส่วนกลุ่มพนักงานที่มีภาวะน้ำหนักเกินและโรคอ้วนมีจำนวนวันเฉลี่ยในการลาป่วย 1.13 และ 1.57 วัน ตามลำดับ เมื่อทำการทดสอบทางสถิติพบว่าจำนวนวันเฉลี่ยของการลาป่วยในแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p -value = 0.02) อย่างไรก็ตาม เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มด้วยวิธี Bonferroni พบว่าเฉพาะกลุ่มพนักงานที่เป็นโรคอ้วนแตกต่างกัน กลุ่มพนักงานที่มีภาวะน้ำหนักตัวปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยสรุปนอกจากภาวะน้ำหนักเกินและโรคอ้วนจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพคนงานแล้ว ยังมีผลกระทบต่องานด้วย

คำสำคัญ : น้ำหนักเกิน, โรคอ้วน, การลาป่วย

ผู้นิพนธ์ประสานงาน

เปรมยศ เปี่ยมนิธิกุล

แพทย์ประจำบ้านชั้นปีที่ 3 สาขาเวชศาสตร์ป้องกัน แขนงอาชีวเวชศาสตร์ โรงพยาบาลพระรัตนราชธานี

679 ถนนรามอินทรา แขวงคันนายาว เขตคันนายาว กรุงเทพมหานคร 10230

อีเมลล์: premyot@hotmail.com

Overweight, obesity and sickness absence among the workers in an automotive parts factory

Premyot Piemnithikul¹, Adul Bandhukul¹, Suthee Rattanamongkolgul²

¹ Occupational and Environmental Medicine Center, Nopparat Rajathanee Hospital, Department of Medical Service, Ministry of Public health.

² Department of Preventive and Social Medicine, Faculty of Medicine, Srinakharinwirot University

Abstract

The objective of this study was to identify the difference of sickness absence between overweight or obese workers and normal weight workers in an automotive parts factory. The incidence and length of sickness absence were studied as well. The samples were 556 workers who work in an automotive parts factory in the Lad Krabang industrial estate, Bangkok. The data were collected during 1 June to 30 November 2012 by using questionnaire and sickness absence record form. Percentage and mean were used to report, and chi-square and ANOVA were used to analyze data in this study. The results found that the overall incidence of sickness absence in 6 months was 28.6% while in normal weight, overweight and obese workers were 22.8, 32.1 and 38.3, respectively. Upon analysis of the difference of sickness absence incidence between groups, there is the statistically significant difference with p-value < 0.01. It also shows a trend between incidence rate and BMI (p<0.01). For the average length of sickness absence in 6 months, the overall was 10.9 days while in normal weight, overweight and obese workers it was 0.85, 1.13 and 1.57 days, respectively. The length of sickness absence was also different between group with p-value=0.02. However, there is only significance between the obese and normal weight groups when tested by Bonferroni. In conclusion, not only is the health of overweight and obese workers affected, but also their work.

Keywords: Overweight, Obesity, Sickness absense.

Corresponding author

Premyot Piemnithikul

3rd year Resident in Preventive medicine (Occupational medicine). Nopparat Rajathanee Hospital.

679 Ramindra street, Kannayao, Kannayao, Bangkok, 10230.

Email: premyot@hotmail.com

■ บทนำ

ภาวะน้ำหนักร่างกายเกินและโรคอ้วนเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อเป็นวงกว้าง ทั้งทางด้านสาธารณสุข สังคม และเศรษฐกิจ การเพิ่มขึ้นของภาวะน้ำหนักร่างกายเกินและโรคอ้วนเป็นปรากฏการณ์ที่พบได้ในทุกประเทศทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย จากการสำรวจสุขภาพของคนไทยโดยการตรวจร่างกายเมื่อปี พ.ศ. 2551-2552¹ พบว่าประชากรไทยเพศชายและหญิงที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป มีภาวะโรคอ้วนสูงถึงร้อยละ 34.7 ซึ่งภาวะน้ำหนักร่างกายเกินและโรคอ้วนเป็นปัจจัยเสี่ยงของการเกิดโรคเรื้อรังจำนวนมาก² โดยพบว่าภาวะน้ำหนักร่างกายเกินและโรคอ้วนนั้นเป็นปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญลำดับที่ 5 ที่มีผลต่อภาระโรคในระดับโลก³ ส่วนในประเทศไทยนั้นพบว่า เป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่ก่อให้เกิดภาระโรคลำดับที่ 6⁴ และยังก่อให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจเป็นจำนวนมาก⁵ ปัญหาการเจ็บป่วยและโรคเรื้อรังจากภาวะน้ำหนักร่างกายเกินและโรคอ้วนดังกล่าวทำให้เกิดผลกระทบที่สำคัญตามมา คือ การหยุดงานเนื่องจากการเจ็บป่วยหรือการลาป่วย ซึ่งการหยุดงานของลูกจ้างในสถานประกอบการเป็นปัญหาสำคัญและเป็นปัญหาที่สร้างความหนักใจให้แก่นายจ้างทั้งทางภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมเป็นอย่างมาก ก่อให้เกิดผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่างๆ มีการศึกษาในประเทศอังกฤษเกี่ยวกับการลาป่วย⁶ พบว่า การหยุดงานก่อให้เกิดการขาดอัตราค่าจ้างคน เป็นการเพิ่มภาระงานให้กับเพื่อนร่วมงาน เกิดความสิ้นเปลืองสูญเสียเปล่าและส่งผลกระทบต่อผลผลิตและบริการ นอกจากนี้การศึกษาในประเทศเยอรมนีเมื่อปี ค.ศ. 1993 พบว่า นายจ้างและผู้ประกอบการทั่วประเทศต้องมีการจ่ายเงินเข้ากองทุนประกันสังคมเพื่อชดเชยให้กับลูกจ้างในการลาป่วยเป็นเงินรวมกันถึง 30.5 ล้านยูโร (ประมาณ 1,200 ล้านบาท)⁷ การศึกษาครั้งนี้ต้องการศึกษาการลาป่วยในคนงานซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ ซึ่งประเทศไทยมีการพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์มานานกว่า 40 ปี และได้รับการยอมรับให้เป็นประเทศฐานการผลิตที่มีคุณภาพ ทั้งยังเป็นฐานการผลิตยานยนต์ที่สำคัญของภูมิภาคอาเซียนโดยในแผนแม่บทการพัฒนาอุตสาหกรรมไทย พ.ศ. 2555-2574 ของกระทรวงอุตสาหกรรม⁸ ได้ให้ความสำคัญและกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์โดยมีจุดมุ่งหมายให้ประเทศไทยเป็นฐานการผลิตยานยนต์แห่งเอเชีย จึงถือได้ว่าแรงงานกลุ่มนี้เป็นกลุ่มแรงงานที่สำคัญกลุ่มหนึ่งของประเทศไทย

ในปัจจุบันนี้ต่างประเทศได้ให้ความสนใจศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะน้ำหนักร่างกายเกินและโรคอ้วนกับการลาป่วยเป็นอย่างมาก การศึกษาแบบทบทวนวรรณกรรม

อย่างเป็นระบบ การศึกษาหนึ่ง⁹ ได้รวบรวมการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับภาวะโรคอ้วนและน้ำหนักร่างกายเกินกับการลาป่วยในอดีต 36 การศึกษา และพบว่ามีความสัมพันธ์แตกต่างกันออกไปในแต่ละการศึกษา สำหรับในประเทศไทยนั้นยังไม่มีข้อมูลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะน้ำหนักร่างกายเกินและโรคอ้วนกับการลาป่วยที่เกี่ยวข้องชัดเจน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญในการศึกษา เพื่อหาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการลาป่วย รวมไปถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะน้ำหนักร่างกายเกินและโรคอ้วนกับการลาป่วยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แน่ชัด ผู้วิจัยได้เลือกโรงงานผลิตชิ้นส่วนรถยนต์แห่งหนึ่งในการทำวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากมีการเก็บข้อมูลของการลาป่วยอย่างเป็นระบบ โดยการลาป่วยในโรงงานแห่งนี้ต้องมีใบรับรองแพทย์ประกอบการลาป่วย จึงทำให้ข้อมูลการลาป่วยมีความน่าเชื่อถือ ซึ่งจากการทำวิจัยครั้งนี้สามารถนำข้อมูลไปประกอบการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพเพื่อแก้ไขปัญหามะเร็งน้ำหนักร่างกายเกินและโรคอ้วนต่อไปในอนาคต

■ วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาอุบัติการณ์ของการลาป่วยและจำนวนวันเฉลี่ยในการลาป่วยจำแนกตามดัชนีมวลกายในคนงานโรงงานผลิตชิ้นส่วนรถยนต์แห่งหนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมลาดกระบัง
2. เพื่อหาความแตกต่างระหว่างภาวะน้ำหนักร่างกายเกินและโรคอ้วนกับการลาป่วยในคนงานโรงงานผลิตชิ้นส่วนรถยนต์แห่งหนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมลาดกระบัง

■ วิธีการศึกษา

การศึกษานี้มีรูปแบบการวิจัยแบบไปข้างหน้า (Prospective cohort study) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะน้ำหนักร่างกายเกินและโรคอ้วนกับการลาป่วย และศึกษาอุบัติการณ์ของการลาป่วยรวมไปถึงจำนวนวันเฉลี่ยในการลาป่วยของคนงานโรงงานผลิตชิ้นส่วนรถยนต์แห่งหนึ่ง ซึ่งตั้งอยู่ในนิคมอุตสาหกรรมลาดกระบัง ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2555 ถึงวันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2555 โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าร่วมการศึกษา คือ คนงานทุกคนซึ่งปฏิบัติงานเต็มเวลาตลอดระยะเวลาในช่วงที่มีการเก็บข้อมูล โดยมีเกณฑ์การคัดออก คือ คนงานซึ่งลาออกหรือเสียชีวิตระหว่างช่วงเวลาที่ทำการศึกษา หรือคนงานที่มีการลาออกบุตรในช่วงเวลาที่ทำการศึกษา หรือคนงานที่มีน้ำหนักตัวอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่ามาตรฐาน (ค่าดัชนีมวลกายน้อยกว่า 18.50 กิโลกรัมต่อตารางเมตร)

การศึกษานี้เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งผ่านการทดสอบความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านอาชีวเวชศาสตร์จำนวน 3 ท่าน ประกอบไปด้วยข้อมูล 4 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลการทำงาน ข้อมูลพฤติกรรมสุขภาพ และข้อมูลด้านจิตสังคม ซึ่งใช้แบบสอบถามความเครียดของคนไทยจากการทำงานแบบ 45 ข้อ (Thai JCQ)¹⁰ โดยใช้ค่ามัธยฐานเป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่ม ข้อมูลดัชนีมวลกายใช้การคำนวณจากข้อมูลการชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงในการตรวจสุขภาพประจำปี พ.ศ. 2555 ของบริษัท โดยแบ่งดัชนีมวลกายออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ภาวะน้ำหนักปกติ (ดัชนีมวลกายอยู่ระหว่าง 18.5-22.9 กิโลกรัม/ตารางเมตร) ภาวะน้ำหนักเกิน (ดัชนีมวลกายอยู่ระหว่าง 23.0-24.9 กิโลกรัม/ตารางเมตร) และโรคอ้วน (ดัชนีมวลกายมากกว่าหรือเท่ากับ 25.0 กิโลกรัม/ตารางเมตร ขึ้นไป) ตามเกณฑ์การแบ่งดัชนีมวลกายขององค์การอนามัยโลกสำหรับประชากรเอเชีย¹¹ นำมาวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับแบบบันทึกข้อมูลการลาป่วยจากฝ่ายทรัพยากรบุคคลของบริษัท โดยแบ่งการลาป่วยออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การลาป่วยระยะสั้น หมายถึง การลาป่วยติดต่อกัน 1-2 วัน และการลาป่วยระยะยาว หมายถึง การลาป่วยติดต่อกันตั้งแต่ 3 วันขึ้นไป เก็บข้อมูลการลาป่วยตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2555 ถึง วันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2555 นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาในรูปแบบความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย การทดสอบ Chi-Square และการทดสอบ ANOVA และเมื่อพบความแตกต่างระหว่างกลุ่มจะนำมาทำการทดสอบภายหลังการวิเคราะห์ (Post hoc test) ด้วยวิธี Bonferroni

■ ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีประชากรศึกษาซึ่งอยู่ในเกณฑ์การคัดเข้าทั้งหมด 865 คน มีผู้ตอบแบบสอบถามและส่งคืนครบถ้วนทั้งสิ้น 556 คน คิดเป็นร้อยละ 64.3 แบ่งเป็นเพศชาย 501 คน (ร้อยละ 90) และเพศหญิง 55 คน (ร้อยละ 10) กลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย 31.90±6.04 ปี ดัชนีมวลกายของกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ย 23.28±3.55 กิโลกรัมต่อตารางเมตร โดยแบ่งเป็นกลุ่มที่มีน้ำหนักตัวอยู่ในเกณฑ์ปกติ ร้อยละ 54.5 กลุ่มที่มีภาวะน้ำหนักเกิน ร้อยละ 20.1 และกลุ่มที่มีภาวะอ้วน ร้อยละ 25.4

ในส่วนของข้อมูลด้านการทำงาน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะทำงานอยู่ฝ่ายผลิต 482 คน (ร้อยละ 86.7) ทำงานอยู่ส่วนสำนักงาน 74 คน (ร้อยละ 13.3) กลุ่มตัวอย่างมีสถานะการจ้างงานเป็นพนักงานประจำ 397 คน (ร้อยละ

71.4) มีสถานะการจ้างงานเป็นพนักงานชั่วคราว 159 คน (ร้อยละ 28.6) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการทำงานเป็นกะ โดยทำงานสลับระหว่างกะเช้าและกะดึก 466 คน (ร้อยละ 83.8) ทำงานเฉพาะกะเช้าอย่างเดียว 90 คน (ร้อยละ 16.2) กลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีโรคประจำตัว มีจำนวน 472 คน (ร้อยละ 84.9) และกลุ่มตัวอย่างที่มีโรคประจำตัว 84 คน (ร้อยละ 15.1)

ในส่วนของข้อมูลด้านพฤติกรรมสุขภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ไม่สูบบุหรี่ มีจำนวน 296 คน (ร้อยละ 53.2) ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่สูบบุหรี่ 181 คน (ร้อยละ 32.6) ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่ดื่มสุราและเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ มีจำนวน 436 คน (ร้อยละ 78.4) ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ดื่มสุราและเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ มีจำนวน 120 คน (ร้อยละ 21.6) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 1

ในส่วนของข้อมูลด้านจิตสังคม เมื่อนำมาแบ่งกลุ่มเป็นระดับสูงและระดับต่ำโดยใช้ค่ามัธยฐานในการแบ่งกลุ่มพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความอิสระในการตัดสินใจในงานต่ำ 320 คน (ร้อยละ 57.6) ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีความอิสระในการตัดสินใจในงานสูง 236 คน (ร้อยละ 42.4) กลุ่มตัวอย่างที่มีความเครียดต่อภาระงานต่ำ มีจำนวน 281 คน (ร้อยละ 50.5) ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีความเครียดต่อภาระงานสูง มีจำนวน 275 คน (ร้อยละ 49.5) กลุ่มตัวอย่างที่มีแรงสนับสนุนทางสังคมต่ำ มีจำนวน 385 คน (ร้อยละ 69.2) ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีแรงสนับสนุนทางสังคมสูง มีจำนวน 171 คน (ร้อยละ 30.8) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 2

ข้อมูลการลาป่วยของพนักงาน ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2555 ถึงวันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2555 พบว่า จากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 556 คน มีการลาป่วยในระยะเวลา 6 เดือน รวมทั้งสิ้น 495 ครั้ง จากจำนวนผู้ที่ลาป่วยรวมทั้งสิ้น 159 คน คิดเป็นอุบัติการณ์การลาป่วย ร้อยละ 28.6 เมื่อจำแนกอุบัติการณ์ของการลาป่วยออกเป็น การลาป่วยระยะสั้น (ลาป่วยติดต่อกัน 1-2 วัน) และการลาป่วยระยะยาว (ลาป่วยติดต่อกันตั้งแต่ 3 วันขึ้นไป) พบว่า มีการลาป่วยระยะสั้น 476 ครั้ง (ร้อยละ 96.2) และการลาป่วยระยะยาว 19 ครั้ง (ร้อยละ 3.8) ค่าเฉลี่ยจำนวนครั้งของการลาป่วยของกลุ่มตัวอย่าง คือ 0.89 ครั้งในระยะเวลา 6 เดือน

เมื่อพิจารณาถึงจำนวนวันรวมของการลาป่วยในช่วงระยะเวลาดังกล่าว มีจำนวนวันในการลาป่วยรวมทั้งสิ้น 607 วัน และมีค่าเฉลี่ยของจำนวนวันในการลาป่วยของกลุ่มตัวอย่าง คือ 1.09 วันในระยะเวลา 6 เดือน โดยคนงานที่มีการลาป่วยมากที่สุด มีจำนวนวันของการลาป่วยรวมทั้งสิ้น 15 วัน รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลการทำงาน และข้อมูลพฤติกรรมสุขภาพของประชากรศึกษา

ข้อมูลของประชากรศึกษา	จำนวน (ร้อยละ)
เพศ	
ชาย	501 (90.0)
หญิง	55 (10.0)
อายุ (ปี)	
20-30	267 (48.0)
31-40	241 (43.4)
มากกว่า 40 ปีขึ้นไป	48 (8.6)
ดัชนีมวลกาย (กิโลกรัม/ตารางเมตร)	
น้ำหนักปกติ (18.5 - 22.9)	303 (54.5)
น้ำหนักเกิน (23.0 - 24.9)	112 (20.1)
อ้วน (> 25.00)	141 (25.4)
แผนการทำงาน	
ส่วนสำนักงาน	74 (13.3)
ฝ่ายการผลิต	482 (86.7)
สถานะการจ้างงาน	
พนักงานประจำ	397 (71.4)
พนักงานชั่วคราว	159 (28.6)
การทำงานกะ	
ทำงานเฉพาะกะเช้า	90 (16.2)
ทำงานสลับระหว่างกะเช้าและกะดึก	466 (83.8)
โรคประจำตัว	
ไม่มีโรคประจำตัว	472 (84.9)
มีโรคประจำตัว	84 (15.1)
การสูบบุหรี่	
ไม่สูบ	296 (53.2)
เคยสูบ แต่เลิกแล้ว	79 (14.2)
สูบ	181 (32.6)
การดื่มสุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	
ไม่ดื่ม	120 (21.6)
ดื่ม	436 (78.4)

เมื่อจำแนกจำนวนวันเฉลี่ยในการลาป่วยตามค่าดัชนีมวลกายออกเป็น 3 กลุ่มตามเกณฑ์ขององค์การอนามัยโลกสำหรับประชากรชาวเอเชีย¹¹ ได้แก่ กลุ่มที่มีน้ำหนักตัวอยู่ในเกณฑ์ปกติ ซึ่งมีค่าดัชนีมวลกายอยู่ระหว่าง 18.50-22.99 กิโลกรัม/ตารางเมตร กลุ่มที่มีน้ำหนักตัวอยู่ในภาวะน้ำหนักเกินปกติ ซึ่งมีค่าดัชนีมวลกายอยู่ระหว่าง 23.00-24.99

ตารางที่ 2 ข้อมูลด้านจิตสังคมของประชากรศึกษา

ข้อมูลของประชากรศึกษา	จำนวน (ร้อยละ)
ความอิสระในการตัดสินใจในงาน	
สูง	236 (42.4)
ต่ำ	320 (57.6)
ความเครียดต่อภาระงาน	
สูง	275 (49.5)
ต่ำ	281 (50.5)
แรงสนับสนุนทางสังคม	
สูง	171 (30.8)
ต่ำ	385 (69.2)

ตารางที่ 3 จำนวนวันรวมของการลาป่วยในระยะเวลา 6 เดือน

จำนวนวันรวมในการลาป่วยของพนักงานในระยะเวลา 6 เดือน	จำนวนคน (ร้อยละ)
ไม่มีการลาป่วย	397 (71.4)
1-2 วัน	77 (13.8)
3-7 วัน	60 (10.8)
มากกว่า 7 วัน ขึ้นไป	22 (4.0)

กิโลกรัม/ตารางเมตร และกลุ่มที่มีน้ำหนักตัวอยู่ในภาวะอ้วน ซึ่งมีค่าดัชนีมวลกายตั้งแต่ 25.00 กิโลกรัม/ตารางเมตร ขึ้นไป พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีน้ำหนักตัวอยู่ในเกณฑ์ปกติมีอุบัติการณ์ของการลาป่วย ร้อยละ 22.8 (95%CI 18.0-27.5) กลุ่มตัวอย่างที่มีภาวะน้ำหนักเกินจะมีอุบัติการณ์ของการลาป่วย ร้อยละ 32.1 (95%CI 23.4-40.9) ส่วนผู้ที่มีภาวะอ้วนมีอุบัติการณ์ของการลาป่วยสูงถึงร้อยละ 38.3 (95%CI 30.2-46.4) ซึ่งอุบัติการณ์ของการลาป่วยในแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีความสัมพันธ์กันเป็นเส้นตรง คือ กลุ่มที่มีภาวะอ้วนจะมีอุบัติการณ์ของการลาป่วยมากกว่ากลุ่มที่มีภาวะน้ำหนักเกินและภาวะน้ำหนักปกติตามลำดับ (p-value for trend <0.01) รายละเอียดแสดงในตารางที่ 4

เมื่อคำนวณหาอัตราเฉลี่ยของการลาป่วยในระยะเวลา 6 เดือน พบว่า กลุ่มที่มีน้ำหนักตัวอยู่ในเกณฑ์ปกติจะมีจำนวนวันเฉลี่ยในการลาป่วย 0.85 วัน (95%CI 0.59-1.12) กลุ่มที่มีภาวะน้ำหนักเกิน จะมีจำนวนวันเฉลี่ยในการลาป่วย 1.13 วัน (95%CI 0.69-1.58) และกลุ่มที่มีภาวะอ้วนจะมี

ตารางที่ 4 ข้อมูลการลาป่วย จำแนกตามดัชนีมวลกาย

ดัชนีมวลกาย (กิโลกรัม/ตารางเมตร)	จำนวนผู้ที่ ลาป่วย (คน)	จำนวนทั้งหมด (คน)	อุบัติการณ์ของ การลาป่วย (ร้อยละ)	95% Confidence Interval	p-value for trend
น้ำหนักปกติ (18.5-22.9)	69	303	22.8	18.0-27.5	<0.01
น้ำหนักเกิน (23.0-24.9)	36	112	32.1	23.4-40.9	
อ้วน (≥25.0)	54	141	38.3	30.2-46.4	
รวม	159	556	28.6	24.8-32.4	

ตารางที่ 5 ข้อมูลการลาป่วย จำแนกตามดัชนีมวลกาย

ดัชนีมวลกาย (กิโลกรัม/ตารางเมตร)	จำนวนวันเฉลี่ยของการลาป่วยใน ระยะเวลา 6 เดือน (วัน)	95% Confidence Interval for mean	p-value
น้ำหนักปกติ (18.5-22.9)	0.85	0.59-1.12	0.02
น้ำหนักเกิน (23.0-24.9)	1.13	0.69-1.58	
อ้วน (≥25.0)	1.57	1.12-2.01	

จำนวนวันเฉลี่ยในการลาป่วย 1.57 วัน (95%CI 1.12-2.01) โดยจำนวนวันเฉลี่ยของการลาป่วยในแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value = 0.02) เมื่อทำการทำการทดสอบภายหลังการวิเคราะห์ (Post hoc test) ด้วยวิธี Bonferroni พบว่า จำนวนวันเฉลี่ยของการลาป่วยในกลุ่มที่มีภาวะโรคอ้วนจะแตกต่างกับกลุ่มที่มีน้ำหนักปกติอย่างมีนัยสำคัญ (p-value = 0.01) แต่ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับกลุ่มที่มีภาวะน้ำหนักเกิน (p-value = 0.49) และเมื่อเปรียบเทียบจำนวนวันเฉลี่ยของการลาป่วยในกลุ่มที่มีภาวะน้ำหนักเกินกับกลุ่มที่มีน้ำหนักปกติ พบว่าจำนวนวันเฉลี่ยในการลาป่วยของทั้งสองกลุ่มไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value = 0.91) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 5

■ อภิปรายผล

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีภาวะน้ำหนักเกินและโรคอ้วน เพียงร้อยละ 20.1 และ 25.4 ตามลำดับ น้อยกว่าค่าเฉลี่ยของประชากรไทยจากการสำรวจเมื่อปี พ.ศ. 2551-2552¹ ที่มีภาวะโรคอ้วน ร้อยละ 34.7 แสดงให้เห็นถึงกลุ่มประชากรวัยแรงงานมีภาวะอ้วนน้อยกว่ากลุ่มประชากรโดยรวม ส่วนหนึ่งน่าจะเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ในการศึกษานี้ เป็นคนงานในโรงงานผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ที่ปฏิบัติงานอยู่ฝ่ายการผลิต ซึ่งมีลักษณะการทำงานที่ต้องใช้แรงงานเป็นส่วนใหญ่

ในส่วนข้อมูลการลาป่วยของกลุ่มตัวอย่างนั้น มีอุบัติการณ์เฉลี่ยของการลาป่วย 0.89 ครั้ง ในระยะเวลา 6 เดือน หรือ 1.78 ครั้งต่อปี คิดเป็นจำนวนวันเฉลี่ยในการลาป่วย 1.09 วัน ในระยะเวลา 6 เดือน หรือ 2.18 วันต่อปี รวมวันทำงานที่สูญเสียไปทั้งสิ้นถึง 607 วันในช่วงระยะเวลา 6 เดือน ข้อมูลการลาป่วยดังกล่าวนี้ใกล้เคียงกับการศึกษาเรื่องการลาป่วยของ เนสินี ไชยเอี้ย และคณะ¹² ที่ได้ศึกษาเรื่องการหยุดงานของพยาบาลในโรงพยาบาลศรีนครินทร์ ในปี พ.ศ. 2543 ที่พบว่าจะมีการลาป่วยเฉลี่ย 0.95 ครั้ง/คนปี หรือคิดเป็นจำนวนวันได้เท่ากับ 1.7 วัน/คนปี รวมถึงการศึกษาของเฉลิมรัฐ คำชูชาติ และภุชงค์ สุกฤกษ์¹³ ที่ได้ศึกษาเรื่อง การลาป่วยและสาเหตุของการเจ็บป่วยในเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลวชิระภูเก็ต ซึ่งพบว่า มีอัตราการลาป่วยเฉลี่ย 1.3 ครั้ง/คนปี หรือ คิดเป็นระยะเวลา 3 วัน/คนปี จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงข้อมูลการลาป่วยของคนงานที่ปฏิบัติงานในโรงงานผลิตชิ้นส่วนรถยนต์กับบุคลากรทางการแพทย์ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล มีอุบัติการณ์ของการลาป่วยและจำนวนวันเฉลี่ยในการลาป่วยใกล้เคียงกัน แม้จะมีลักษณะการทำงานที่แตกต่างกันก็ตาม

ในส่วนของการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของภาวะน้ำหนักเกินและโรคอ้วนกับการลาป่วยนั้น พบว่า ผู้ที่มีภาวะน้ำหนักเกินและโรคอ้วนจะมีการลาป่วยที่มากกว่าผู้ที่มีน้ำหนักตัวอยู่ในเกณฑ์ปกติ ทั้งในส่วนของอุบัติการณ์การลาป่วยและจำนวนวันเฉลี่ยในการลาป่วย สอดคล้องกับผล

การศึกษาแบบทบทวนวรรณกรรมแบบเป็นระบบการศึกษาหนึ่ง⁹ ซึ่งนำข้อมูลการศึกษาในอดีตที่เกี่ยวกับภาวะน้ำหนักเกินและโรคอ้วน จำนวน 36 การศึกษา มาทำการวิเคราะห์และพบว่าผู้ที่มีภาวะน้ำหนักเกินและโรคอ้วน จะมีจำนวนวันในการลาป่วยมากกว่าผู้ที่มีน้ำหนักตัวปกติ 1-3 วันต่อปี ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ในผู้ที่มีภาวะน้ำหนักเกินหรือโรคอ้วนนั้นก็ย่อมมีโอกาสเสี่ยงที่จะเกิดการเจ็บป่วยมากกว่าผู้ที่มีน้ำหนักตัวอยู่ในเกณฑ์ปกติ และการเจ็บป่วยดังกล่าวก็อาจจะมี ความรุนแรงจนส่งผลกระทบต่อให้เกิดการหยุดงานตามมา ส่งผลให้มีอุบัติการณ์ของการลาป่วยและจำนวนวันเฉลี่ยในการลาป่วยมากกว่าผู้ที่มีน้ำหนักตัวอยู่ในเกณฑ์ปกติ

อย่างไรก็ตามการศึกษาวิจัยนี้มีข้อจำกัดเรื่องระยะเวลาในการเก็บข้อมูลโดยมีการเก็บข้อมูลเป็นระยะเวลา 6 เดือน ดังนั้นจึงอาจจะขาดข้อมูลการลาป่วยที่เกิดขึ้นจากการเจ็บป่วยตามฤดูกาลในช่วงระยะเวลาที่เหลือของปี นอกจากนี้ การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดด้านข้อมูลเรื่องสาเหตุการลาป่วย จึงไม่สามารถระบุได้ว่าการลาป่วยที่เกิดขึ้นแต่ละครั้ง มีสาเหตุจากการเจ็บป่วยหรือจากอุบัติเหตุจนส่งผลกระทบต่อให้เกิดการหยุดงาน และสาเหตุดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับความ อ้วนหรือไม่

จากการผลการศึกษาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบที่สำคัญอีกด้านหนึ่งของภาวะน้ำหนักเกินและโรคอ้วน เพราะนอกจากภาวะน้ำหนักเกินและโรคอ้วนจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อการทำงานจากการขาดงานอีกด้วย ดังนั้น การจัดกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพเพื่อรณรงค์ให้คนงานควบคุมน้ำหนักตัวให้อยู่ในเกณฑ์ปกติ

นอกจากจะมีประโยชน์ต่อสุขภาพของพนักงานแต่ละบุคคลแล้ว ยังอาจจะมีประโยชน์ต่อสถานประกอบการเองที่อาจจะช่วยลดจำนวนวันในการลาป่วยของคนงานลงได้ ซึ่งควรมีการศึกษาเพิ่มเติมต่อไปในอนาคต

■ สรุป

ผู้ที่มีภาวะน้ำหนักเกินและโรคอ้วนจะมีอุบัติการณ์และจำนวนวันเฉลี่ยในการลาป่วยมากกว่าผู้ที่มีน้ำหนักตัวอยู่ในเกณฑ์ปกติ โดยผู้ที่มีน้ำหนักตัวอยู่ในเกณฑ์ปกติ จะมีการอุบัติการณ์ของการลาป่วยร้อยละ 22.8 คิดเป็นจำนวนวันเฉลี่ยในการลาป่วย 0.85 วัน ในระยะเวลา 6 เดือน ส่วนกลุ่มที่มีภาวะน้ำหนักเกินและโรคอ้วนมีอุบัติการณ์ของการลาป่วยร้อยละ 32.1 และ 38.3 ตามลำดับ โดยกลุ่มที่มีภาวะน้ำหนักเกินและโรคอ้วน มีจำนวนวันเฉลี่ยในการลาป่วย 1.13 และ 1.57 วัน ในระยะเวลา 6 เดือน ตามลำดับ เมื่อวิเคราะห์จำนวนวันในการลาป่วยด้วยวิธีการทางสถิติพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าภาวะน้ำหนักเกินและโรคอ้วนที่เกิดขึ้นมีความสัมพันธ์กับอุบัติการณ์และจำนวนวันเฉลี่ยในการลาป่วย

■ กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ รศ.ดร.นพ.พงศ์เทพ วิศวกรรมเดช จากคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และผศ.นพ.ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล จากคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำ และแก้ไขปรับปรุง รวมถึงข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

1. วิชัย เอกพลากร. การสำรวจสุขภาพของประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกายครั้งที่ 4 พ.ศ. 2551-2552. นนทบุรี : สำนักงานสำรวจสุขภาพประชาชนไทย กระทรวงสาธารณสุข; 2553.
2. Dixon JB. The effect of obesity and health outcome. *Molecular and Cellular Endocrinology* 2010;316:104-8.
3. Trogon JG, Finkelstein EA, Hyland T, et al. Obesity: preventing and managing the global epidemic: report of the WHO consultation of obesity. Geneva. World Health Organization, 1997.
4. คณะทำงานศึกษาภาระโรคและการบาดเจ็บที่เกิดจากพฤติกรรมสุขภาพและปัจจัยเสี่ยง: ภาระโรคและปัจจัยเสี่ยงของประชาชนไทย. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข; 2547.
5. Withrow D, Alter DA. The economic burden of obesity worldwide: a systematic review of the direct costs of obesity. *Obesity Reviews* 2011;12:131-41.
6. Barham K, Begum N. Sickness absence from work in the UK. *Labour Market Trend* 2005:149-58.

7. Grundemann RWM, Vuuren CV. Preventing absenteeism at the workplace: a European portfolio of case studies. European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg 1998.
8. กระทรวงอุตสาหกรรม. แนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมนำร่องอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์. แผนแม่บทการพัฒนาอุตสาหกรรมไทย พ.ศ. 2555-2574.
9. Neovius K, Johansson K, Kark M, et al. Obesity status and sick leave: a systematic review. *Obesity Reviews* 2009;10(1):17-27.
10. Phakthongsuk P. Construct validity of the Thai version of the job content questionnaire in a large population of heterogeneous occupations. *J Med Assoc Thai* 2009;92(4): 564-72.
11. WHO expert consultation. Appropriate body-mass index for Asian populations and its implications for policy and intervention strategies. *Lancet* 2004;363:157-63.
12. เนสินี ไชยเจีย, เลิศชัย เจริญธัญรักษ์, ทิพาพร กาญจนราช และคณะ. การหยุดงานเนื่องจากการเจ็บป่วยของบุคลากรงานบริการพยาบาลโรงพยาบาลศรีนครินทร์. *ศรีนครินทร์เวชสาร*. 2545;17(3):171-9.
13. เฉลิมรัฐ คำชูชาติ, กฤษณ์ สกุลแพทย์. การหยุดงานเนื่องจากการเจ็บป่วยของบุคลากรโรงพยาบาลวชิระภูเก็ต. *วารสารการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม*. 2552;32(2):112-20.

